

PROTOKOLL
fra
telefonmøtet i Omsetningsrådets arbeidsutvalg

torsdag 13. mai kl. 13:30

(Møte nr. 5 2004)

Møtet ble satt kl. 13.30

Til stede: Ottar Befring (leder), Steinar Hauge, Harald Mork, Geir Grosberg og
Bjarne Undheim

Fra SLF: Nina Strømnes Rodem, Håvard Mjelde og Sigrun Rødset

Lederen fastslo at møtet kunne gjøre vedtak.

1. Markedsregulering melk – Søknad om forhåndsgodkjenning av
ekstraordinære tiltak

1. Markedsregulering melk – Søknad om forhåndsgodkjennelse av ekstraordinære tiltak

I forskrift 1996-11-28 nr. 1478 om markedsregulering av norskprodusert melk og melkeprodukter § 4 gis det en oversikt over de tiltak som kan finansieres over omsetningsavgiften for melk. I henhold til bestemmelsens annet ledd heter det at ”Andre tiltak kan iverksettes etter forhåndsgodkjennelse av Omsetningsrådets arbeidsutvalg i hvert enkelt tilfelle.”

Transportarbeiderstreiken startet 19.04.04.

I brev av 05.05.04 antyder Tine BA (Tine) at streiken kan få konsekvenser for konsernet. Tine informerer om at den pågående transportstreiken medfører redusert mulighet for omsetning av meieriprodukter, både for Tine selv og for andre aktører. Tine antyder at i den grad streiken fortsetter vil de måtte redusere melkemottaket fra enkelte produsenter. Tine legger samtidig til grunn at kostnadene i den forbindelse dekkes av omsetningsmidlene.

Statens landbruksforvaltning gav tilbakemelding om at denne type reguleringstiltak krever en forhåndsgodkjennelse av Omsetningsrådets arbeidsutvalg (AU), og at Tine evt. måtte rette en begrunnet forespørsel til AU. De ble videre tipset om å ta utgangspunkt i innstillingen og vedtaket som AU fattet vedrørende destruksjon av egg på møtet 30.04.04, for å lette arbeidet med innholdet i en søknad.

I e-post av 06.05.04 skisserer Tine at det fra og med mandag 10. mai vil oppstå en situasjon der de ikke har mulighet til å bearbeide 5-600 000 liter melk i Nord-Norge, og at kvantumet må deponeres i produsentenes gjødselkjellere.

Statens landbruksforvaltning ba på nytt om en begrunnet søknad om forhåndsgodkjenning av AU av ”andre tiltak” i henhold til § 4 annet ledd.

I brev av 12.05.04 søker Tine om godtgjørelse for destruksjon av melk, og gir en nærmere redegjørelse for markedssituasjonen, alternative reguleringsmuligheter og kostnadsbildet. Henvendelsen kom etter en ny vurdering i Tine i begynnelsen av uke 20 om mulig anvendelse av forskriftsfestede reguleringstiltak i stedet for destruksjon.

Når det gjelder markedssituasjonen viser Tine til at transportstreiken har ført til en reduksjon av gjennomsnittlig omsetningen av meieriprodukter pr. uke på samlet sett ca. 400 tonn, herunder 250 tonn hvitost, 60 tonn brunost, 60 tonn smør og 30 tonn smør. Dette tilsvarer mellom 3 og 4 mill. liter melk pr. uke, jf. også Tines tabell. I tillegg til dette øker melketilgangen med omtrent 2 mill. liter per uke som følge av at de andre aktørene har redusert eller innstilt sin produksjon. Sesongvariasjonen i den totale melkemengden har også en topp på denne tiden av året. Effekten av redusert omsetning og økt melketilgang er at det produseres hvitost som vil gå ut på dato før den kan omsettes, og Tine ønsker derfor å redusere produksjonen av hvitost.

Tine gir videre en vurdering av mulige reguleringstiltak. Hvitost kan i tillegg til å omsettes innenlands også eksporteres som reguleringseksport. I henhold til prognosene for reguleringstiltak i 2004, vil WTO-kvotene fylles under normale omstendigheter, og det er dermed ikke et aktuelt tiltak i denne situasjonen. I tillegg til hvitostproduksjon har Tine

vurdert andre reguleringsmuligheter. Produksjonen av tørrmelk og kasein går ifølge Tine for fullt ved Tines anlegg. Tine undersøker mulighetene for å leieprodusere hos Normilk. Det vurderes også i hvor stor grad det kan produseres smør og samtidig omsette/returnere flytende skummetmelk til fôr. Denne løsningen forutsetter at det er tankbiler tilgjengelige for transport av skummetmelken, og på kort sikt mener Tine at mulighetene for det er begrenset og at denne løsningen ikke kan forhindre at melk må destrueres.

Etter en totalvurdering av mulige regulerings tiltak anser Tine destruksjon av melken som rimeligst. Ved uttømming av melk går råvareverdien tapt, mens alternative løsninger som innebærer produksjon vil innebære kostnader til transport, foredling og omsetning eller evt. destruksjon.

Selv om det ikke er uttrykt i brevet, tolker SLF dette som en forespørsel til AU om forhåndsgodkjennelse av destruksjon som et regulerings tiltak under den pågående transportarbeiderstreiken.

Når det gjelder kostnadsbildet, foreslår Tine at melk som ikke hentes hos produsent skal dekkes etter en sats tilsvarende pris fra Tine Råvare, dvs. kr 3,11 pr. liter. Satsen er eksklusiv kvalitetstillegg og tillegg fra Tine Industri. For å unngå at produsentene blir skadelidende, foreslår Tine at volumene som destrueres ikke skal berøre kvoten eller komme med i stedsfraktgrunnlaget i prisutjevningsordningen for melk.

Estimater for kostnadene i uke 20 er på ca 1,86 mill. kroner, mens de for uke 21 estimeres til 4,2 mill. kroner. For påfølgende uker vil situasjonen eventuelt bli verre, og kostnadene enda høyere. Tine understreker at det samtidig jobbes med å finne alternative anvendelser som kan påvirke kostnadene.

Tidligere praksis

Det er begrenset praksis for destruksjon som virkemiddel i markedsreguleringen. Omsetningsrådets arbeidsutvalg godkjente den 30.04.04 å iverksette ekstraordinære tiltak i fjørfesektoren for å redusere de uheldige konsekvensene av den pågående transportarbeiderstreiken. AU godkjente destruksjon av egg etter søknad fra Prior Norge, og å dekke tapet ved destruksjon etter en sats på inntil kr 12,55 pr. kg. Innstillingen tok for seg en rekke vurderinger som en vil måtte se hen til ved vurdering av igangsetting av ekstraordinære tiltak i melkesektoren, jf. sak 19 i møte i AU 30.04.04.

Av tidligere eksempler er vedtaket om destruksjon av storfeskolt og grisehoder som ble vedtatt av AU 18.01.00. Av evalueringen framgår det at virkemiddelet var kostnads-effektivt, men grunnet negativ samfunnsmessig oppmerksomhet ble omfanget av ordningen redusert i forhold til vedtatt plan, jf. også sak 19 fra møte 30.04.04.

§ 4 annet ledd i forskrift om markedsregulering av norskprodusert melk og melkeprodukter åpner for at andre avsetningstiltak kan iverksettes etter forhåndsgodkjenning av Omsetningsrådets arbeidsutvalg. Bestemmelsen ble implementert i forskriften fra 01.01.04, og dette ble delvis gjort for å harmonisere forskriften med markedsreguleringsforskriftene på andre sektorer, og delvis for at man har sett behov for å kunne åpne opp for å iverksette og finansiere eventuelle andre tiltak enn de som eksplisitt framgår av forskriften, jf. også høringsbrev vedr. markedsregulering av melk i ny markedsordning av 01.09.03.

Det er ingen tidligere praksis fra denne bestemmelsen i melkesektoren. I tilfellet med destruksjon av egg, fattet AU en forhåndsgodkjennelse om destruksjon en uke før tiltaket ble iverksatt. Ordlyden i forskriften er etter Statens landbruksforvaltnings vurdering klar på dette punktet og gjennomgående for alle sektorer (melk, kjøtt, egg og fjørfekjøtt samt korn). I prinsippet er dermed iverksatte reguleringstiltakene ut over § 4 første ledd i nevnte forskrift, Tines egen risiko til forhåndsgodkjennelse av AU foreligger. Statens landbruksforvaltning legger dermed til grunn at reguleringskostnader knyttet til destruksjon i dette tilfelle, kan kompenseres fra eventuell vedtaksdato.

Statens landbruksforvaltnings vurderinger

I henhold til forskriftens § 4 annet ledd kan andre avsetningstiltak iverksettes etter forhåndsgodkjenning av Omsetningsrådets arbeidsutvalg i hvert enkelt tilfelle. Bakgrunnen for bestemmelsen var å kunne ta høyde for uforutsette situasjoner hvor det oppstod et behov for andre avsetningstiltak enn de som nevnes i bestemmelsens første ledd. Streik var imidlertid ikke vurdert særskilt i denne forbindelse. Statens landbruksforvaltning mener likevel at en langvarig transportstreik, som medfører et uforutsett overskudd i markedet og hvor markedsregulator har ansvaret for å få avsetning for overskuddet på vegne av alle melkebøndene, må kunne anses som en slik ekstraordinær situasjon.

Av forskrift om markedsregulering av norskprodusert melk og melkeprodukter går det ikke frem i hvilken grad markedsreguleringen har et ansvar når uforutsette situasjoner som for eksempel en arbeidskonflikt oppstår. Det kan stilles spørsmål om omsetningsavgiftsmidler, melkeprodusentenes penger, kan og bør benyttes for å kompensere virkningene av en streik. Markedsreguleringen skal bl.a. bidra til uttak av målpris, stabile priser til forbruker og jevne tilførsler til markedet, og slik ivareta forbruker- og produsentinteresser. Markedsreguleringen skal ikke kunne oppfattes som et sikkerhetsnett for aktørene i melkebransjen, men kan sies å fungere som et forsikringsgode for produsenten. Produsenten betaler en avgift som skal sikre en fungerende markedsregulering og at tiltak iverksettes ved behov for å regulere markedet. Mange produsenter rammes ved at Tine er en tredjepart i arbeidskonflikten. På bakgrunn av dette finner en det rimelig at markedsregulator tar et ansvar i denne situasjonen. Statens landbruksforvaltning legger videre til grunn at markedsregulator og en samlet bransje støtter initiativet til å benytte markedsreguleringen i denne spesielle situasjonen.

I henhold til forskrift om markedsregulators forsyningsplikt innenfor melkesektoren § 12 fjerde ledd plikter mottakere av melk å ta imot minimum 80 % av siste tre måneders gjennomsnittlige ukentlige mottak av melk. I den grad bestemmelsen ikke overholdes har Statens landbruksforvaltning anledning til å begrense meieriselskapenes rett til leveranse i en etterfølgende månedsperiode.

Når Synnøve Finden ASA nå velger å stoppe produksjonen av hvitost er dette i prinsippet brudd på forskriftens § 12. Bestemmelsen er imidlertid myntet på at et anlegg i en normal-situasjon uten forvarsel og/eller gyldig årsak velger å stanse anlegget og dermed setter Tine i en vanskelig situasjon. I gjeldende tilfelle, hvor det er streik som påvirker mottak av melk, mener Statens landbruksforvaltning imidlertid det vil være urimelig å pålegge Synnøve Finden ASA å ta imot melken fra Tine.

Statens landbruksforvaltning er opptatt av at Tine har vurdert og utnyttet alle mulige avsetningstiltak i henhold til § 4 første ledd før bestemmelsens annet ledd benyttes. I dette tilfellet, hvor streiken medfører oppbygging av lagre, støtter Statens landbruksforvaltning

at osteproduksjonen reduseres, forutsatt at det verken er omsetningsmuligheter innenlands eller muligheter å eksportere innenfor WTO-kvoten slik som Tine skriver. Statens landbruksforvaltning forutsetter at Tine følger opp og fortløpende undersøker mulighetene for å leieprodusere tørrmelk hos Normilk og å produsere smør med retur av skummetmelk til fôr, og at disse tiltakene iverksettes dersom det er mulig. Det samme gjelder andre reguleringsiltak etter § 4 første ledd.

Statens landbruksforvaltning legger videre til grunn at Tine tar ansvar for at destruksjon av melk skjer i samsvar med annet regelverk, som for eksempel forurensningsloven. Mattilsynet har den 07.05.04 kommet med uttalelser om denne type tiltak etter at problemstillingen har vært aktualisert i media¹. Tømming av melk i egen gjødselkjeller er ikke i strid med Mattilsynets regelverk, men det forutsettes at de ordinære krav til gjødselbruk følges. Dette gjelder imidlertid kun i egen gjødselkjeller. Når det gjelder melk til fôr, er det ingen særskilte krav til behandling av den ved bruk til egen besetning. Melk som skal benyttes som fôr utenfor egen besetning må være pasteurisert.

Ved gjennomføringen av tiltaket forutsettes det at Tine sørger for dokumentasjon. Tine har ansvar for utforming av opplegg og for gjennomføring av tiltaket for hele bransjen. Videre har Tine ansvar for å sørge for at hele bransjen er informert om gjennomføringen av destruksjonen. Tiltaket må gjennomføres på en slik måte at det ikke er konkurransevridende.

Tine gir et anslag på hvor store kostnader streiken vil medføre de nærmeste ukene. I en uforutsigbar situasjon som en streik er, der varigheten og utfallet er ukjent, er det klart at kostnadsbildet kan endre seg dersom streiken vedvarer. I tillegg til den ekstraordinære kompensasjonen, vil reguleringskostnadene endre seg som følge av en reguleringsproduksjon som avviker fra det som var opprinnelig prognosert for året. Tine forventer derfor at de totale kostnadene tilknyttet regulering blir høyere. Statens landbruksforvaltning legger her til grunn at det kun er snakk om kostnader som kan knyttes til de reguleringsiltakene i henhold til § 4.

Statens landbruksforvaltning støtter Tines forslag med en sats tilsvarende produsentpris fra Tine Råvare. Videre synes det rimelig å holde melken som destrueres utenfor kvoten, slik at dette ikke skal gå unødvendig ut over produsenten. Det legges til grunn at det reelle tapet dokumenteres, og entydig kan knyttes opp mot det overskudd av melk som skyldes streiken. Videre må markedsregulator vurdere og dokumentere eventuelle andre tiltak og alternativ bruk av melk.

Finansieringen av tiltaket og økte reguleringskostnader må vurderes i sammenheng med størrelsen på fondet for omsetningsavgiften for melk. Tine legger til grunn at omsetningsavgiften kan justeres fra 01.07.04. Omsetningsavgiften for 2. halvår 2004 er p.t. under vurdering. Fondet har i løpet av 1. halvår 2004 blitt bygd opp mer enn forventet på dette tidspunktet, slik at det i praksis er ledige midler. Statens landbruksforvaltning vil vurdere utslagene på omsetningsavgiften av det ekstraordinære tiltaket når forslag fra Tine foreligger, i tillegg til at en må vurdere om en skal ta høyde for mellomfinansiering av kvotekjøp høsten 2004 og eventuell kompensasjon for reguleringskapasitet. Dette kan medføre at omsetningsavgiften for melk endres i 2. halvår 2004.

¹ Kilde: www.mattilsynet.no

Med hjemmel i forskrift 1996-11-28 nr. 1478 om markedsregulering av norskprodusert melk og melkeprodukter § 4 gjøres følgende

Vedtak:

1. Omsetningsrådets arbeidsutvalg godkjenner at det iverksettes destruksjon av melk som følge av pågående transportarbeiderstreik. Tiltaket godkjennes fra og med vedtakets dato begrenset til transportstreikens varighet.
2. Tap ved destruksjon av melk dekkes av fondet for omsetningsavgift på melk med inntil kr 3,11 pr. liter.
3. Tine BA har ansvar for at dokumentasjonen entydig viser at det bare er tap oppstått grunnet streiken som kompenseres.

Møtet var slutt kl. 13:45.